

Fabrika Çalışanlarında Yalnızlık, Depresyon ve Tükenmişliğin İncelenmesi

Examining Loneliness, Depression And Burnout Among Employees at A Factory

¹Burcu TÜFEKÇİ, ²Semra KARACA

¹İstanbul Avcılar Murat Kölik Devlet Hastanesi Karma Cerrahi Kliniği, İstanbul/Türkiye
²Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği AD, İstanbul/Türkiye

Burcu Tüfekçi: <https://orcid.org/0000-0001-9027-642X>

Semra Karaca: <https://orcid.org/0000-0002-1616-104X>

ÖZ

Amaç: Bu çalışma fabrika çalışanlarında yalnızlık, depresyon ve tükenmişliğin incelenmesi amacıyla yapıldı.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki bu araştırma, İstanbul'da bir iş yerinde yapıldı. Araştırmanın evrenini işyeri çalışanları (N=450), örneklemini ise 265 çalışan oluşturdu. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, UCLA Yalnızlık Ölçeği 3. Versiyon, Beck Depresyon Envanteri ve Maslach Tükenmişlik Envanteri ile toplandı.

Bulgular: Çalışanların yaş ortalaması 33,99±8,15, % 78,9'u erkek, %51,7'si ilköğretim mezunu, %83,0'ü işçidir. UCLA yalnızlık ölçeği puan ortalaması 39,83±8,98; BECK depresyon envanteri puan ortalaması 8,06±7,66 ve Maslach Tükenmişlik Envanteri alt boyutlarından; duygusal tükenme 20,05±7,17, duyarsızlaşma 8,78±3,94, kişisel başarı puan ortalaması 27,90±6,26'dır. Çalışanların UCLA yalnızlık ölçeği, BECK depresyon ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (p<0,05).

Sonuç: Bu araştırmanın bulguları, çalışanların yalnızlık, depresyon ve tükenmişlik puanlarının ilişkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çalışan, depresyon, tükenmişlik, yalnızlık

ABSTRACT

Objective: This study was conducted for the purpose of examining loneliness, depression and burnout in the employees of factory.

Materials and Methods: This descriptive and correlational research was conducted at a workplace in Istanbul. The universe of the study comprised the employees of the workplace (N=300) and the sample' consisted of 265 employees. The data were collected using the Personal Information Form, the UCLA Loneliness Scale (Version 3), the and the Beck Depression Inventory and Maslach Burnout Inventory.

Results: The mean age of the participants was 33,99±8,15 years. Of the participants, 78,9% were men, 51,7% were elementary school graduates and 83,0% were laborers. The UCLA loneliness scale mean score of the participants was 39,83±8,98; their BECK depression inventory mean score was 8,06±7,66 and out of the subdimensions of the Maslach Burnout Inventory, mean scores for emotional exhaustion were 20,05±7,17, 8,78±3,94 on the desensitization and 27,90±6,26 on the personal accomplishment subscales. Statistically significant relationships were found between employees' UCLA loneliness, BECK depression and Maslach Burnout Inventory scale scores (p<0,05).

Conclusion: The findings of this research show that there are relationships between employees' loneliness, depression and burnout scores.

Keywords: Burnout, depression, employee, loneliness

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Semra Karaca
Başbüyük Mah. Süreyyapaşa Başbüyük Yolu Sk. Sağlık Bilimleri
Fakültesi 4 B Maltepe / İSTANBUL / TÜRKİYE
Tel: +905336524537
E-mail: karacasc@gmail.com

Yayın Bilgisi / Article Info:

Gönderi Tarihi/ Received: 18/02/2021
Kabul Tarihi/ Accepted: 09/11/2021
Online Yayın Tarihi/ Published: 01/12/2021

GİRİŞ

Yetişkin bir insan günün önemli bir kısmını iş yerinde geçirmekte ve iş yaşamı ruh sağlığını, ruh sağlığı da iş yaşamını etkileyebilmektedir. Genellikle sosyal bir çevrede çalışılmasına rağmen bazı çalışanlar kendisini yalnız hissedebilmektedir.^{1,2} İşyerlerinde hissedilen yalnızlığın farklı nedenlerle artabildiği; yalnızlığın önlenememesinin ise çalışanın verimini etkilediği, iş yerindeki huzuru azalttığı bildirilmektedir.³ Ayrıca iş yaşamında karşılaşılan sorunlar süregelenleştiğinde çalışanlarda depresyon ve tükenmişlik görülebilmektedir.¹

Maslach tükenmişliği, kişinin profesyonel yaşamında ve özel/sosyal ilişkilerinde olumsuzluklara yol açan; benlik saygısı kaybı, sürekli yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duygularının gelişimi ile seyreden fiziksel, emosyonel ve bilişsel tükenmeyle karakterize bir sendrom olarak tanımlanmıştır. Tükenmişlik; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı eksikliği olmak üzere üç temel boyutta ortaya çıkar. Duygusal tükenme; yapılan iş nedeniyle duygusal olarak aşırı yüklenmiş, tükenmiş hissetmedir ve tükenmişliğin içsel boyutunu oluşturur. Duyarsızlaşma; hizmet sunulan diğer kişilere karşı, onların bir "birey" olduklarını dikkate almaksızın; duygudan yoksun tutum ve davranışlar sergilemesidir ve tükenmişliğin kişilerarası boyutunu temsil eder. Kişisel başarı eksikliği ise sorunlarla baş edememe ve yetersizlik algılamadır ve kendini olumsuz değerlendirme eğilimi ifade etmektedir.⁴ Yapılan iş ne olursa olsun yaşanan gerginlikler çalışmada anksiyete, umutsuzluk, çaresizlik duyguları gibi zorlayıcı duygulara ve bazı ruhsal sorunlara neden olabilmektedir.⁵ Sözü edilen bu sorunlardan sıklıkla üzerinde durulanlardan biri olan depresyonun tükenmişlikle ilişkili olduğu ancak bu ilişkinin açıklanması gerektiği literatürde bildirilmektedir.^{6,7} Ayrıca tükenmişlik sendromunda depresyonun klinik semptomlarıyla benzer özellikler görülmekte⁸ ve bu nedenle de tükenmişliğin depresyonla ilişkisini nedensel düzlemde açıklamak güçleşmektedir.

Literatürde tükenmişlik çalışmaları sıklıkla sağlık çalışanları örnekleminde yapılmış olup,^{4,8-12} fabrika çalışanları örnekleminde yapılan çalışmalar sınırlıdır.^{5,13-15} ve yalnızlık, depresyon ve tükenmişliği bu grupta birlikte ele alan çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma fabrika çalışanlarında yalnızlık, depresyon ve tükenmişliğin ilişkisi ve depresyon varlığına göre yalnızlık ve tükenmişlik puanlarını farklılaşma durumunun incelenmesi amacıyla yapıldı.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın etik kurul izni Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'ndan kurum izni çalışmanın yapıldığı işyerinden alınmıştır (Tarih: 22.05.2015, karar no:

8). Araştırmaya katılan katılımcılar aydınlatılmış onam formu ile bilgilendirilerek yazılı ve sözlü onamları alınmıştır.

Bu çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte bir araştırmadır.

Bu çalışmanın bağımlı değişkenleri çalışanların yalnızlık, tükenmişlik ve depresyon ölçeğinden aldıkları puanlarken, bağımsız değişkenleri çalışanların sosyodemografik özellikleridir. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Çalışanların yalnızlık, depresyon ve tükenmişlik ölçek puanları nasıldır?
2. Çalışanların yalnızlık, depresyon ve tükenmişlik ölçek puanları birbirleri ile ilişkili midir?
3. Çalışanlarda depresyon varlığına göre yalnızlık ve tükenmişlik puanları farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Bu çalışmanın evrenini bir şirketin iki fabrikasındaki çalışanlar (N=450) oluşturmaktadır. Örneklem sayısını belirlemek amacıyla G*Power (v3.1.9) programı kullanılarak güç analizi yapılmıştır. Çalışmanın gücü I β (β = II. tip hata olasılığı) olarak ifade edilir ve genel olarak araştırmaların en az %80 güce sahip olmaları gerekmektedir. Çalışmada gerçekleştirilecek korelasyon analizlerinde orta düzeyde etki büyüklüğü öngörüldüğünde¹⁶, α=0,05 düzeyinde %80 güç elde etmek için 184 kişiye ulaşılması gerektiği hesaplanmıştır. Çalışmada örneklem seçim yöntemine gidilmemiş, araştırmanın amacı açıklandıktan sonra katılmak isteye tüm çalışanlar örnekleme oluşturmuş (n=300), 35 çalışanın veri formu eksik ya da hatalı olduğu için analizler 265 çalışan ile tamamlanmıştır. Çalışmaya alınma ölçütleri; tanılanmış bir ruhsal hastalığın olmaması (işyeri sağlık kayıtlarından ve çalışanların bildirimlerinden yararlanıldı), 18 yaş üstünde olma, iletişimsel bir engeli olmama ve katılım için gönüllü olmadır.

Çalışmanın yapıldığı işyeri; kendisine bağlı on adet şirket bulunan ve sanayi, otomotiv, konfeksiyon, tekstil, hijyenik ürünler, mobilya ve ayakkabı üzerine üretimler yapılan bir kurumdur. Bu çalışmada kurumun iki tekstil fabrikasında çalışanlar örnekleme alınmıştır. Kurumda 08.00-20.00, 20.00-08.00 ve 08.00-18.00 saatleri arasında olmak üzere üç vardiya ile üretim sürmektedir.

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları: Çalışanların sosyodemografik özelliklerine ilişkin veriler "Kişisel Bilgi Formu", yalnızlıkla ilgili veriler "UCLA Yalnızlık Ölçeği 3. Versiyonu", depresyonla ilgili veriler "BECK Depresyon Envanteri" ve tükenmişlikle ilgili veriler "MASLACH Tükenmişlik Envanteri", kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel bilgi formu: Çalışanların sosyodemografik bilgilerini, ailesel özelliklerini ve çalışma şekillerine ilişkin özellikleri sorgulayan sekiz çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır.

UCLA Yalnızlık Ölçeği 3. Versiyon (UCLA): UCLA yalnızlık ölçeği bireyin genel yalnızlık derecesini belirlemeye yarayan likert tipinde bir kendini değerlendirme ölçeğidir. UCLA yalnız hisseden insanların yaşantılarını nasıl tanımladıklarını yansıtan 20 ifadeyi içerir. Ölçek Russell tarafından 1978’de geliştirilmiş, 1980 ve 1996 yıllarında revize edilmiştir. UCLA Yalnızlık Ölçeği 3. Versiyonu geçerlik ve güvenilirliği Durak ve Durak¹⁷ tarafından yapılmıştır. Ölçeğin dokuz maddesi olumlu, 11 maddesi olumsuz ifadeden oluşmaktadır ve bu nedenle olumsuz maddeler ters kodlanarak toplam puan hesaplanmaktadır. Ölçekten alınan en yüksek puanlar 20-80 arasında olup, yüksek puanlar yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Durak ve Durak’ın¹⁷ araştırmasında iç tutarlık katsayısı 0,76 olarak belirlenmiştir. Bu araştırma için iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa 0,827’dir.

Beck Depresyon Envanteri (BDE): Beck tarafından 1961’de geliştirilmiş, depresyonda görülen, vegetatif, duygusal, bilişsel ve motivasyonel alanda ortaya çıkan belirtileri ölçmeye yarayan, 21 maddeden oluşan kendini değerlendirme ölçeğidir. Depresif belirtileri araştırmakta yaygın olarak kullanılmaktadır. BDE’deki her bir madde 0-3 arası puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak toplam puan 0-63 arasında değişmektedir. BDE’den alınan puanlar için kabul edilen 17 puanlık kesme noktasının üstündeki puanlar depresyonun varlığına işaret etmektedir. Hisli’nin¹⁸ çalışmasında iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa 0,63 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı 0,854’tür.

Maslach Tükenmişlik Envanteri (MTE): Maslach ve Jackson 1981’de tarafından insana hizmet veren mesleklerde çalışanların tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Orijinal MTE’ye göre tükenmişlik üç boyutlu olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu boyutlar; duygusal tükenme (diğer insanlarla kişilerarası iletişimden kaynaklanan taleplerden dolayı duygusal kaynakların tükenmiş algılanması), duyarsızlaşma (kişide bakım ve hizmetini gerçekleştirdiği bireylere yönelik olumsuz, nötr ve duyarsız bir tutum) ve kişisel başarısızlıktır (kişinin kendini yaptığı iş açısından olumsuz bir biçimde değerlendirmesi). Ergin¹⁹ tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılan ölçek 5’li likert tipi kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarından alınabilecek olan puanlar duygusal tükenme için 0-36, duyarsızlaşma için 0-20, kişisel başarı için ise 0-32 arasında değişmektedir. Ergin’in¹⁹ çalışmasında Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları: duygusal tükenme 0,83; duyarsızlaşma 0,65; kişisel başarı 0,72 olarak bildirilmiştir. Bu çalışmada Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları Duygusal Tükenme 0,840, duyarsızlaşma 0,739,

Kişisel Başarı 0,777 olarak belirlenmiştir.

İstatistiksel Analiz: Araştırmanın sosyodemeografik değişkenlere ait verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel analizler (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, yüzde, minimum, maksimum), verilerin normal dağılıma uygunlukları Shapiro Wilk testi ve grafiksel incelemeler ile değerlendirilmiştir. Normal dağılım gösteren değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi, normal dağılım göstermeyenlerde ise Mann-Whitney U test kullanılmıştır. Ölçek puanları arası ilişkilerin değerlendirilmesinde normal dağılım durumuna uygun olarak Pearson veya Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Evans (1996)’a göre; korelasyon değerleri “0,00- 0,19 çok zayıf, 0,20 -0,39 zayıf, 0,40 - 0,59 orta, 0,60- 0,79 güçlü ve 0,80- 1,00 çok güçlü ilişkiyi göstermektedir²⁰ ve çalışmada bu değerler esas alınmıştır. İstatistiksel analizler için bir istatistik uzmanından danışmanlık alınmıştır.

BULGULAR

Çalışanlar 21-66 yaş aralığında ve yaş ortalaması 33,99±8,15’tir. Çalışanların %78,9’u erkek, % 73,2’si evli, %51,7’si ilköğretim mezunu ve % 94,7’si ailesi ile yaşamaktadır. Çalışanların % 83,0’ünün mesleği işçi olup, %49,8’i 08.00-20.00 saatlerindeki vardiyada çalışmakta ve %46,8’i işte yükselme olanağı olduğunu ifade etmektedir (Tablo 1).

Çalışanların UCLA yalnızlık ölçeği puan ortalaması 39,83±8,98, BDE puan ortalaması 8,06±7,66’dır. MTE duygusal tükenme alt boyutu puan ortalaması 20,05±7,17, duyarsızlaşma alt boyutu ortalaması 8,78±3,94 ve kişisel başarı alt boyutu ortalaması 27,90±6,26’dır. BDE’nin kesme noktasına göre çalışanların %86,03’ünde depresyon bulunmazken, % 13,07’sinde depresyon bulunmaktadır (Tablo 2).

Çalışanların UCLA yalnızlık ölçeği puanları ile BDE puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($r=0,467$, $p<0,001$). Çalışanların UCLA yalnızlık ölçeği puanları, MTE duygusal tükenme alt boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf ($r=0,394$, $p<0,001$), MTE duyarsızlaşma alt boyutu puanları arasında pozitif yönde orta ($r=0,407$, $p<0,001$), MTE kişisel başarı alt boyutu puanları arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($r=0,351$, $p<0,001$) (Tablo 3).

Çalışanların BECK depresyon ölçeği puanları, MTE duygusal tükenme alt boyutu puanları arasında pozitif yönde orta ($r=0,553$, $p<0,001$), MTE duyarsızlaşma alt boyutu puanları arasında pozitif yönde orta ($r=0,467$, $p<0,001$) ve MTE kişisel başarı alt boyutu puanları arasında negatif yönde çok zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir ($-0,183$, $p<0,001$) (Tablo 3).

BDE’den 17 ve üzeri puan alan çalışanların

(depresyon olan çalışanlar) UCLA yalnızlık ölçeği, MTE duygusal tükenme, duyarsızlaşma puanları BECK depresyon ölçek puanı 17 altında olan çalışanların puanlarından düşükken; kişisel başarı alt

boyutu puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0,010$) (Tablo 4).

Tablo 1. Çalışanların sosyodemografik özelliklerinin dağılımı.

		Ort±SS	Min-Mak
Yaş (yıl)		21-65	33,99±8,1
		n	%
Cinsiyet	Erkek	209	78,9
	Kadın	56	21,1
Medeni durum	Evli	194	73,2
	Bekar	71	26,8
Eğitim durumu	Okur yazar	3	1,1
	İlköğretim	137	51,7
	Lise	88	33,2
	Üniversite	29	10,9
Birlikte yaşanan kişiler	Yalnız	13	4,9
	Aile	251	94,7
	Arkadaş	1	0,4
Meslek	İşçi	220	83,0
	Memur	45	17,0
Çalışma şekli	08-20	132	49,8
	20-08	3	1,1
	08-18	64	24,2
	Diğer	56	21,1
İşte yükselme olanağı	Hayır	141	53,2
	Evet	124	46,8

Tablo 2. Çalışanların UCLA Yalnızlık Ölçeği, BECK Depresyon ve MASLACH Tükenmişlik Envanteri puanlarının dağılımı.

	UCLA	BECK	MASLACH			TOPLAM
			Duygusal Tükenme	Duyarsızlaşma	Kişisel Başarı	
Soru sayısı	20	21	9	5	8	22
Minimum	20	0	0	0	0	0
Maksimum	80	63	36	20	32	88
Ortalama	39,83	8,06	20,05	8,78	27,90	56,72
Aritmetik ortalama	-	-	2,22	1,75	3,48	-
Standart sapma	8,98	7,66	7,17	3,94	6,26	10,61
BECK Envanteri Kesme noktasına göre depresyon varlığı						
			n			%
Depresyon yok	228			86,03		
Depresyon var	37			13,07		

Tablo 3. UCLA Yalnızlık Ölçeği, BECK Depresyon Envanteri ve MASLACH Tükenmişlik Envanteri puanları arasındaki ilişkiler.

	UCLA Yalnızlık Ölçeği		BECK Depresyon Ölçeği	
	r	p	r	P
BECK Depresyon Ölçeği	0,467	^b <0,001**	-	-
MTE - Duygusal Tükenme	0,394	^a <0,001**	0,553	^b <0,001**
MTE - Duyarsızlaşma	0,407	^b <0,001**	0,467	^b <0,001**
MTE - Kişisel Başarı	-0,351	^a <0,001**	-0,183	^b <0,001**

^a: Pearson korelasyon analizi; ^b: Spearman korelasyon analizi; **: $p<0.01$.

Tablo 4. Çalışanlarda depresyon varlığına göre UCLA Yalnızlık Ölçeği ve MASLACH Tükenmişlik Envanteri puanlarının karşılaştırılması.

	BECK Depresyon Ölçeği		Test değeri, p
	Depresyon yok (n=228)	Depresyon var (n=37)	
	Ort±ss (medyan) [†]	Ort±ss (medyan) [†]	
UCLA Yalnızlık Ölçeği	38,66±8,73	47,03±6,94	t:-6,541, p<0,001**
MTE - Duygusal Tükenme	19,35±7,14	24,32±5,81	t:-4,019, p<0,001**
MTE - Duyarsızlaşma	8,49±3,81 (7)	10,59±4,28 (9)	z:-3,274, p:0,001**
MTE - Kişisel Başarı	28,29±6,16	25,45±6,38	t:2,584, p:0,010*

t: Bağımsız gruplar t testi; z: Mann Whitney U test.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın sonuçlarına göre; çalışanların yalnızlık puanları ile depresyon puanları arasında pozitif yönde orta derecede anlamlı ilişki bulunmaktadır. Benzer olarak önceki çalışmalarda da yalnızlık ile depresyon arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.^{21,22} Güncel bir çalışmada yalnızlığın depresyonun öncülü olabileceği belirtilmiştir.²² Achterbergh ve ark.'nın²³ metasentez çalışmasında; depresif hisseden bireylerin geri çekilme, diğerlerine güvenmeme gibi belirli bazı davranışlar sergiledikleri, bu davranışların ilişkilerden kaçınmaya ve yalnızlık duygularının artmasına yol açabileceği, yalnızlığın ruh hallerini daha da kötüleştirdiğini ve dolayısıyla depresyonlarını sürdürdüğünü belirtmiştir. Çalışanların iş yerinde olumlu ilişkiler açısından desteklenmesinin hem yalnızlığı azaltabileceği hem de depresyondan korunmada yarar sağlayabileceği söylenebilir.

Çalışanların UCLA yalnızlık ölçeği puanları ile MTE duygusal tükenme alt boyutu puanları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde, MTE duyarsızlaşma alt boyutu puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde, MTE kişisel başarı alt boyutu puanları arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışmamızın bu bulgusu farklı örneklem gruplarında yapılan önceki çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir.^{1,24,25} Yalnızlığın pek çok psikososyal problemle ilişkili olduğu bilinmekle birlikte, tükenmişlikle ilişkisi konusunda daha çok kanıt gereksinimi olduğu düşünülmektedir.

Çalışanların BECK depresyon ölçeği puanları ile MTE duygusal tükenme alt boyutu puanları arasında pozitif yönde, MTE duyarsızlaşma alt boyutu puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde, MTE kişisel başarı alt boyutu puanları arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Yapılan ulusal araştırmalarda benzer sonuçlar bildirilmiş^{4,26-29} olup, depresyon ve tükenmişliğin ilişkili olduğunu gösteren uluslararası çalışmalar da litera-

türde yer almaktadır.^{6,7,30} Çalışma sonuçları paralellik göstermekle birlikte depresyonun tükenmişliğin bir sonucu olup olmadığını netleştirebilmek için yeterli olmadığı ve nitel araştırmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada depresyonu olan çalışanların kendilerini depresyonu olmayan çalışanlardan daha çok yalnız, duygusal olarak daha tükenmiş ve daha çok duyarsızlaşmış hissettikleri ve kişisel başarılarını daha düşük olarak değerlendirdikleri bulunmuştur. Literatürde söz konusu üç değişkeni birlikte ele alan tek çalışmaya rastlanmıştır, benzer olarak asistanlarda da yalnızlık, depresyon ve tükenmişlik puanları ilişkili bulunmuştur.²¹ Ayrıca literatürde yalnızlığın depresyonla,²² yalnızlığın tükenmişlikle¹ ve depresyonun tükenmişlikle^{6,7,11,26} ilişkili olduğu bildirilmiştir. Tavella ve Parker⁷ tükenmişlik belirtileri ile depresyon belirtilerinin- yaşamdan geri çekilme, zevk alamama, umutsuzluk, kronik yorgunluk gibi – örtüşüğünü, bu iki sorunun tanısal ayrımının da güçlük içerdiğini ve bu nedenle daha çok kanıt gereksinimi olduğunu belirtmiştir. Bu bilgilerden yola çıkılarak fabrika çalışanları örnekleminde bu konuda yapılacak ileri çalışmalara gereksinim olduğu söylenebilir. Sonuç olarak; çalışanlarında yalnızlık, depresyon ve tükenmişlik ilişkilidir ve depresyon varlığında yalnızlık ve tükenmişlik düzeyi yükselmektedir. Çalışmanın sonuçları doğrultusunda; iş yerlerinde çalışanların ilişkilerinin desteklenmesi, sosyal olanakların artırılması, yalnızlık ve depresyona açısından taramalar yapılması ve tükenmişliği engellemeye yönelik kurumsal önlemler alınması önerilebilir. Depresyonun tükenmişliğin bir sonucu olup olmadığını açıklamak için nitel araştırmalar yapılması; fabrika çalışanları ile diğer mesleklerin karşılaştırıldığı araştırmalar yapılması önerilebilir.

Etik Komite Onayı: Çalışma öncesi Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Tarih: 22/05/2015, karar

no: 8). Çalışma Helsinki İlkeler Bildirgesi'ne uyularak gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir – BT, SK; Denetleme – SK, Veri toplanması ve/veya işleme - BT Analiz ve/veya yorum – BT, SK, Yazıyı yazan – BT, SK.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Diğer Bilgi: Makale Burcu Tüfekçi'nin Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir (Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Psikiyatri Hemşireliği Yüksek Lisans Programı, İstanbul, 2018).

KAYNAKLAR

1. Sırbu AA, Dumbravă AC. Loneliness at work and job performance: the role of burnout and extraversion. *Psihologia Resurselor Umane*. 2019;17(1):7–17. doi.org/10.24837/pru.2019.1.491
2. Tortumlu M, Taş MA. İşyeri kabalığı ve mutluluk ilişkisinde iş yaşamında yalnızlığın düzenleyici etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 2020;23(2):706-719.
3. Lam WL, Lau DC. Feeling lonely at work: investigating the consequences of unsatisfactory workplace relationships. *The International Journal of Human Resource Management*. 2012;23(20):4265-4282.
4. Verimer T. Tıp Doktoru, diş hekimi ve hemşirelerde tükenmişlik ve depresyon. *Aydın Sağlık Dergisi*. 2016;2(1):1-23.
5. Demirezen M, Şenol Y. Mermer sektöründe çalışan işçilerde stres düzeyi ve tükenmişliği etkileyen faktörler: bir fabrika örneği. *Kocatepe Tıp Dergisi*. 2020;21:157-161.
6. Bianchi R, Boffy C, Hingray C, Truchot D, Laurent E. Comparative symptomatology of burnout and depression. *J Health Psychol*. 2013;18(6):782-787.
7. Tavella G, Parker G. Distinguishing burnout from depression: An exploratory qualitative study. *Psychiatry Research*. 2020;291:113-212. doi:10.1016/j.psychres.2020.113212
8. Çakır Ö, Tağ Y. Türkiye'de sağlık çalışanlarında tükenmişlik sendromu: bir meta analiz çalışması. *İş, Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. 2018;20(4):39-59. doi:0.4026/iscguc.503900
9. Asevedo DM, Magalhaes LEN, Neiva GR. Burnout syndrome: an literature review about the burnout in doctors and medicine students. *Brazilian Journal of Surgery and Clinical Research*. 2016;15(2):25-27.
10. Chirico F. Is burnout a syndrome or an occupational disease? Instructions for occupational physicians. *Epidemiol Prev*. 2017;41(5-6):294-8. doi:10.19191/EP17.5-6.P294.089
11. Tokur ME, Ergan B, Aydın K, Çalışkan T, Savran Y, Yaka E, Koca U, Cömert B, Gökmen N. Üçüncü basamak yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerde depresyon ve tükenmişlik sıklığı. *Yoğun Bakım Dergisi*. 2018;9(2):25-33. doi:10.5152/dcbbyd.2018.1840
12. Çokluk E, Şekeroğlu MR, Batur T, Özdemir F, Tunalı Çokluk S, Karakeçe E. Laboratuvar çalışanlarında iş doyumu ve tükenmişlik: Sakarya ve Van örnekleme. *SAUHSD*. 2020;3(1):41-44.
13. Aslan Y, Ünal S. Bir fabrikada çalışan işçilerde tükenmişliğin incelenmesi. *TAF Prev Med Bull*. 2010;9(5):453-462.
14. Görür D, Günaydın SC. Tükenmişlik düzeyinin örgütsel bağlılık üzerine etkisi: Bir alüminyum fabrikası örnek olay çalışması. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*. 2019;1(1):6-12.
15. Lu Y, Zhang Z, Gao S, Yan H, Zhang L, Liu J. The status of occupational burnout and its influence on the psychological health of factory workers and miners in wulumuqi, China. *BioMed Research International*. 2020;(1):1-12. doi.org/10.1155/2020/6890186
16. Cohen J. A Power Primer. *Psychological Bulletin*. 1992;112(1):155-159.
17. Durak M, Senol Durak E. Psychometric qualities of the UCLA loneliness scale version 3 as applied in Turkish Culture. *Educational Gerontology*. 2010;36(10):988-1007. doi:10.1080/03601271003756628
18. Hisli N. Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*. 1988;6(22):118-122.
19. Ergin C. Maslach tükenmişlik ölçeğinin Türkiye sağlık personeli normları. *3P Dergisi*. 1996;4:28-33.
20. Evans JD. Straight forward statistics for the behavioral sciences. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing, 1996.
21. Karaoğlu N, Pekcan S, Durduran Y, Mergen H, Odabaşı D, Ors R. A sample of paediatric residents' loneliness-anxiety-depression-burnout and job satisfaction with probable affecting factors. *J Pak Med Assoc*. 2015;65(2):183-91.
22. Helm PJ, Medrano MR, Allen JJB, Greenberg J. Existential isolation, loneliness, depression, and suicide ideation in young adults. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 2020;39(8):641–674.
23. Achterbergh L, Pitman A, Birken M, Pearce E, Sno H, Johnson S. The experience of loneliness among young people with depression: A qualitative metasynthesis of the literature. *BMC Psychiatry*. 2020;20(415):2-23. doi:10.1186/s12888-020-02818-3

24. Aşık NA. İş yerinde yalnızlığın tükenmişlik üzerine etkisi. *İşletme ve Yönetim Dergisi*. 2016;4(3):366-384. doi:10.15295/bmij.v4i3.168
25. Özdemir S, Alkan A, Erdem R. İş yaşamında yalnızlık ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişki: akademisyenler üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2016;(Özel Sayı):258-285.
26. Naldan ME, Karayağmurlu A, Yayık M, Arı MA. Ameliyathanede çalışan sağlık profesyonellerinde tükenmişlik, iş doyumu ve depresyon. *Selçuk Tıp Dergisi*. 2019;35(3):152-158. doi:10.30733/std.2019.01117
27. Taycan O, Kutlu L, Çimen S, Aydın N. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerde depresyon ve tükenmişlik düzeyinin sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2006;(7):100-108.
28. Bilgin R, Emhan R, Bez Y. Sosyal hizmet kurumu çalışanlarında iş memnuniyeti, tükenmişlik ve depresyon: Diyarbakır ili alan araştırması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2011;10(38):210-228.
29. Gül Ş, Gül HL, Oruç AF, ve ark. Radyasyon onkolojisi kliniği çalışanlarında depresyon ve tükenmişlik düzeylerinin sosyodemografik özelliklerle ilişkisinin değerlendirilmesi. *J Kartal TR*. 2012;23(1):11-17.
30. Ahola K, Hankonen T, Isometsa E, Kalimo R, Nykyri E, Aromaa A, Lönnqvist J. The relationship between job-related burnout and depressive disorders—results from the Finnish Health 2000 Study. *J Affect Disord*. 2005;88:55-62. doi:10.1016/j.jad.2005.06.004